

Ádvent

november 29.-december 20.

Az egyházi év kezdete, a karácsonyi előkészületek időszaka. Kezdeté a Szent András napját (nov. 30.) követő vasárnap előestéje. Eredete az V-VI. századra nyúlik vissza, s az első időszakban háromnapos böjttel volt összekötve.

Ádvent első vasárnapjával kezdődik az egyházi esztendő. A soron következő négy hét egyben a várakozás időszaka is, a lelki felkészülés ideje karácsonyra, Jézus születésére. Időpontja évről évre változik, Szent András napjához (november 30.) legközelebb eső vasárnapon ünnepeljük. Színe a lila: a templomi terítő lila, a szertartáson a pap lila miseruhát vagy stólát visel, illetve az adventi koszorún elsőnek meggyulladó gyertya színe is lila.

Ádvent második vasárnapja: Színe hasonlóképpen a lila. Az ádvent mellett a nagyböjti időszaknak is lila az ünnepi színe az egyházi liturgiában. Számos helyen a karácsonyt megelőző hetekben a lilát kézzel helyettesítik, hogy a két ünnepet megkülönböztessék egymástól.

Ádvent harmadik vasárnapja: Gaudete (örvendjétek!) vasárnap kiemelkedik a többi közül, ádvent második felének kezdetét jelzi. Színe a rózsaszín, amely az örömet szimbolizálja.

Ádvent negyedik vasárnapja: Színe a bűnbánatot kifejező lila. Az adventi koszorún mind a négy gyertya egyszerre ég ezen a napon.



December							
	Hé	Ke	Sz	Cs	Pé	Sz	Va
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			

Jeles napok

Borbála napja

december 4.

Szent Borbála emlékünnepe, aki Kis-Ázsiában élt.
Keresztény hitéért halt mártírhalált.

A bányászok, tűzérek, védőszentje.

A Borbála nap hiedelemszokásai a magyar nyelvterületen csak szórványosan terjedtek el.

Például a női munkatilalom, e napon a női látogató nem hoz szerencsét a házhoz.



December							
	Hé	Ke	Sz	Cs	Pé	Sz	Va
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			

Jeles napok

Miklós napja

december 6.

Szent Miklós püspök a IV. században élt a kisázsiai Myra városában. A pékek, gabonakereskedők, diákok, eladólányok, révészek, vízimolnárok, polgárvárosok pártfogója. A Mikulás szó a Miklós név szlovák megfelelője, csak a XIX. században került be a köznyelvbe. Az ország egyes területein szokás volt a mikulásjárás, amely eredetileg középkori diákszokás volt. A falvakban a XX. század első évtizedeiben városi hatásra terjedt el az ajándékozás szokása. A hagyományos ünneplés a városokban és a falvakban az álarcos, jelmezes játék (alakoskodás) volt Miklósnapon, amely nyugatról érkezett Magyarországra. Nem ismert, hogy a népszokást mikor került pontosan Magyarországra, a 18. század végén megjelent tiltás árulkodik először jelenlétéről. A tiltás oka a gyermekek ijesztgetése volt, mivel nem a ma ismert, jókedvű, pirospozsgás Mikulás járt házról házra, hanem egy félelmetes, koromfekete arcú, láncot csörgető rém, aki egyszerre jutalmazott és büntetett.

Többféle eredetmagyarázat alakult ki, a legelterjedtebb álláspont szerint a rémisztő alak a germán főisten továbbélése, akinek kettősége, a jó és a rossz mutatkozik meg a december 6-i szokásban: jóságos alakja ajándékot oszt, míg büntető alakja ijesztgetett.

A falvakban egészen a 20. század utolsó harmadáig élt a lánccsörgető alakoskodás, akit végül kiszorított a jóságos Mikulás.



December							
	Hé	Ke	Sz	Cs	Pé	Sz	Va
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			

Jeles napok

Luca napja

december 13.

Szent Luca a legenda szerint keresztényhitéért halt vértanúhalált, az egyház nem tartja valós történelmi személynek.

A szembetegségben, szenvedők, az utcanők és varrónők pártfogója.

A név a latin lux, az a fény szóból ered.

Ehhez a naphoz kapcsolódó hiedelmek: például a férj- és házasságjósítás, halál- és beteg-jósítás, termés-jósítás, időjárásjósítás.



December							
	Hé	Ke	Sz	Cs	Pé	Sz	Va
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			

Jeles napok

Szenteste/Ádám-Éva napja

december 24.

Az adventi időszak utolsó napja. A karácsonyfa-állítást először Elzászban jegyezték fel a XVII. században. A XVIII. századtól már mint protestáns családi szokás terjedt el a német területen. A XIX. századtól a világ számos országában meghonosodott a karácsonyfa-állítás.

Hazánkban a XIX. század első felében jelent meg, elsősorban nemesi, majd polgári körökben. Először Brunszvik Teréz martonvásári grófnő állított karácsonyfát. A század második felében a társadalom többi rétegénél is elterjedt. Magyarországon a karácsonyfa elterjedése előtt termőágakat állítottak, ezeket rozmaring-, nyárfá-, bürok-, kökényágakból készítették. Gerendára, vagy a szobasarokba függesztették, olykor a koronájával lefelé.

A karácsonyi ajándékozás szokásának ókori előzménye a római újévi ajándék a strena, amelyet Kalendae Januriae (január 1.) alkalmával küldözgettek egymásnak.

A német protestantizmus a XVII. századtól családi ünneppé tette a karácsonyt, s ettől kezdve az ajándékozás főleg családi körben jutott jelentőséghez: elsősorban a szülők ajándékozták meg gyermekeiket.



December							
	Hé	Ke	Sz	Cs	Pé	Sz	Va
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			

Jeles napok

Nagykarácsony

december 25.

A hagyományos magyar paraszti életben a család ünnepe volt. Ez a nap munkatilalommal járt. Csak a legszükségesebb munkákat végezték el. Tilos volt ezen a napon a kölcsönkérés és kölcsönadás, mert kivitték volna a szerencsét.

Az ünnep tulajdonképpen karácsony első napja, a nyugati kereszténységben a 4. század óta Krisztus születésének napja.

Jézus személye jelentősen háttérbe szorult, a 19. század végétől egyre inkább a karácsonyfa-állítás és az ajándékozás vette át a néphagyományok szerepét: az ünnep előtti böjtölés szinte teljesen ismeretlen fogalomná vált, betlehemezést pedig csak a hagyományőrző csoportok előadásában láthatunk.

December							
	Hé	Ké	Sz	Cs	Pé	Sz	Va
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			

Jeles napok

Karácsony másnapja/István napja

december 26.

István az egyház első vértanúja, államalapító királyunk Szent István névadó szentje.

A regölés a magyarság egyik legarchaikusabb szokása, fő időpontja is ezen a napon van. A regölés a legények és házasemberek termékenység és párokat összevarázsló házról házra járó köszöntő szokása, a téli napforduló pogánykori emléke.



December							
	Hé	Ke	Sz	Cs	Pé	Sz	Va
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			

Jeles napok

Szent János ünnepe

december 27.

Szent János evangélista ünnepe.

E naphoz kapcsolódott a borszentelés szokása. A szent bornak is – minden más szentelménynek – mágikus erőt tulajdonítottak. Beteg embert és állatot gyógyítottak vele.



December							
	Hé	Ke	Sz	Cs	Pé	Sz	Va
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			

Jeles napok

Aprószentek

december 28.

Aprószentek napja a Krisztusért mártírhalt halt betlehemi kisdedek emlékűnepe, azoké, akiket Heródes a gyermek Jézus keresésekor megöletett.

Ezen a napon megvesszőzték a gyermekeket a betlehemi kisdedek szenvedésének emlékére.

Magyarázata kettős: egyrészt a pogány termékenységvarázslással függ össze, másrészt a bibliai történettel kapcsolatos.



December							
	Hé	Ke	Sz	Cs	Pé	Sz	Va
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			

Jeles napok

Szilveszter

december 31.

Szent Szilveszter pápa (314-335) ünnepe.

A szilveszteri és újévi a szokások és hiedelmek célja az, hogy biztosítsa a következő esztendőre az állatállomány szaporaságát és a termés bőségét, valamint az emberek egészségét, szerencsáját.



December							
	Hé	Ké	Sz	Cs	Pé	Sz	Va
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			

Jeles napok

Újév, kiskarácsony

január 1.

Az ünnepnek számos elnevezése alakult ki: kiskarácsony, karácsony nyolcada, Jézus névadása, Jézus körülmetélésének napja, újabban pedig újév.

Krisztust a zsidó hagyományoknak megfelelően a világrajövetele utáni nyolcadik napon körülmetélték, valamint a névadásra is ekkor került sor. A rítus az Istenhez való tartozást fejezi ki, a gyermek ezzel válik a közösség tagjává, tulajdonképpen a keresztes zsidó megfelelője.

A kiskarácsonyhoz fűződő néphagyományok szintén háttérbe szorultak, január elsején a polgári újévet ünnepljük.

A polgári év kezdőnapja. A pogány Rómában az évkezdetet Janus tiszteletére tartották, kicsapongással ünnepelték. Az emberek jókívánságokat mondtak, ajándékokat adtak egymásnak.

A január eleji évkezdet a Gergely-féle naptárreform (1582) óta vált általánossá. Ez a nap jelentette az újévet, valamint a télközépi ünnepkört. Számos népszokás, hiedelem kapcsolódik ehhez a naphoz, amelyet napjainkban már csak kevesen ismernek, használnak. Egyik népszerű szokás volt az újévi jókívánságok elmondása házról-házra járva, amiért a háziak almával, dióval kínálták a köszöntőket. Újévkor az egész év sikerét igyekeztek biztosítani, nagyon fontos volt a jó cselekedet az év első napján, és sokféle tiltással is találkozhatunk.



Január							
	Hé	Ke	Sz	Cs	Pé	Sz	Va
53					1	2	3
1	4	5	6	7	8	9	10
2	11	12	13	14	15	16	17
3	18	19	20	21	22	23	24
4	25	26	27	28	29	30	31

Jeles napok

Vízkereszt

január 6.

A karácsonyi ünnepkör zárása, és a farsangi időszak kezdete. Az egyik legrégebb egyházi ünnep, a 4. századig Jézus születésnapját és az évkezdetet is ezen a napon ünnepelték.

Az egyház ezen a napon emlékezik meg a napkeleti bölcsekről, és Jézus megkeresztelkedéséről. E naptól kezdve szenteli a vizet a keleti egyház, a középkortól pedig a nyugati egyház is. A víz megkereszteléséből, (megszenteléséből) ered a magyar vízkereszt elnevezés.

A liturgikus vízszentelést vízkereszt vigíliáján végezték a templomban, de haza is hordták meghinteni vele a házat, a gonosz szellemek ellen. Ezen kívül hittek gyógyító hatásában, mely mindenféle betegségre jó volt, de használták a mezőgazdaság és állattartás területein is.

A víz és tömjén szenteléséből alakult ki a házszentelés, melyet ma már kevésbé használnak.



Január						
	Hé	Ke	Sz	Cs	Pé	Sz
53					1	2
1	4	5	6	7	8	9
2	11	12	13	14	15	16
3	18	19	20	21	22	23
4	25	26	27	28	29	30
						31

Jeles napok